Jan K. Ostrowski
Instytut Historii Sztuki UJ
Kraków

JAN JERZY PINSEL — ZAMIAST BIOGRAFII[1]

1. Uwagi wstępne

Większość nowoczesnych kierunków metodologicznych w nauce o literaturze i sztuce odnosi się z niechęcią do biografiki artystycznej, choć ostatnio, jak się wydaje, zarysowała się tendencja do jej warunkowej rehabilitacji[2]. Dzieje życia artysty można jednak traktować jako balast dopiero wtedy, gdy nadmiar danych biograficznych utrudnia interpretację dzieła. W przeciwnym przypadku ubóstwo informacji pozbawia nas koniecznego szkieletu faktograficznego, bez którego wszelkie rozważania interpretacyjne są zawieszone w próżni.

Historyk sztuki nowożytnej spotyka się z różnorodnymi sytuacjami w tej dziedzinie. Wiek XVIII — wiek powstania krytyki artystycznej i wyodrębnienia się historii sztuki jako nauki — pozostawił bardzo bogate zasoby dokumentów na temat działających wówczas artystów. Odnosi się to zarówno do tzw. źródeł niezamierzonych, jak i intensywnie rozwijającej się historiografii artystycznej. Materiał ten bywa jednak rozłożony bardzo nierównomiernie. Istnieją całe ważne regiony artystyczne i wybitni twórcy, o których wiadomo niewiele, niekiedy niemal nic. Niestety do owej „strefy cienia" należy znaczna część dorobku artystycznego Rzeczypospolitej, w szczególności powstającego na jej dawnych terenach wschodnich, gdzie przetrzebienie materiału zabytkowego i źródłowego przybrało formy szczególnie dramatyczne. Nawet na tym tle paradoksalny jest jednak przypadek Jana Jerzego Pinsla, twórcy naprawdę wybitnego, którego artystyczne oeuvre udało się stosunkowo dobrze odtworzyć, ale którego biografia pozostaje praktycznie nieznana, poza kilkoma oderwanymi faktami. Poniższe rozważania na temat możliwych losów Pinsla tylko w niewielkim stopniu opierają się na nowych znaleziskach archiwalnych. Przyjęta metoda polega natomiast na dążeniu do maksymalnego wykorzystania dostępnych informacji, które — zinterpretowane na podstawie nieporównywalnie bogatszych materiałów na temat socjologii życia artystycznego

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/skw1996/0363